

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za štiri leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna petit vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglesi in poslane vrstice po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštne proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Wilsonov odgovor Avstro-ogrski.

Državni departement je naslovil, kakor poroča Reuter, na švedskega zunanjega ministra naslednje besedilo odgovora Zedinjenih držav na avstro-ogrsko noto:

Washington, 18 oktobra 1918.

Gospod!

Čast mi je pritrditi, da sem prejel Vašo noto z dne 7. oktobra, v kateri sporočate predsedniku izjavo avstroogrsko vlade. Predsednik mi naroča, naj Vas naprosim, da ste tako prijazni in oddaste po Vaši vladi c. in kr. vladi naslednji odgovor:

Predsednik smatra za svojo dolžnost sporočiti avstroogrski vladi, da se s predloženim predlogom te vlade ne more baviti, ker so se dogodili izza njegove poslanice z dne 7. januarja gotovi dogodki največjega pomena, ki so zahtevali spremembo kompetence in odgovornosti vlade Zedinjenih držav. Med 14. točkami, ki jih je takrat predsednik formuliral, je bil naslednji stavek: »Narodom Avstroogrsko, katerih prostor med narodi želimo videti zavarovan in zagotovljen, naj se omogoči najsvobodnejši in avtonomni razvoj«. Odkar je bil ta stavek napisan in ga je kongres izrekel, je vlada Zedinjenih držav priznala da obstoja med Čehoslovaki in nemško kakor tudi avstroogrsko državo vojno stanje in da je češkoslovaški narodni svet de facto vojujoča vlada, ki je opremljena s primerno avtoriteto, da vodi vojaške in politične zadeve Čehoslovakov. Priznala je na dalekosežen način tudi pravičnost narodnih svobodnostnih težnj Jugoslovanov:

Zato predsednik ne more več pripoznati samo avtonomijo teh narodov kot podlago za mir, temveč je prisiljen pristati na to, da sami, on, sodijo o tem, katera akcija od strani avstroogrsko vlade zadovolji aspiracijam in nazorom narodov o njih pravicah in o njih usodi kot članov družine narodov.

Sprejmite, gospod, ponovno zagotovilo mojega največjega spoštovanja.

Robert Lansing.

Objava Narodnega Vječa SHS.

Narodno Vječe SHS. naznanja iz svoje seje, ki se je vršila 17., 18. in 19. oktobra tega leta narodu Slovencev, Hrvatov in Srbov, da prevzema od tega časa naprej pooblaščen od

vseh narodnih strank in skupin, v svoje roke vodstvo narodne politike. Od sedaj naprej v splošnih narodnih vprašanjih nobena stranka, nobena politična in nobena parlamentarna skupina ne bo več vodila nikake posebne politike niti ne bo stopila zasebno v pogajanja s faktorji izven naroda, marveč bo v vseh teh vprašanjih v bodoče edini predstavitelj in odločilni činitelj Narodno Vječe.

Narodno Vječe, katero vodijo velike ideje narodne samoodločbe in demokracije, ki so navdajale tudi že pred vojno ves naš narod in ki so z razvojem vojne prišle do zmage v mednarodni politiki, postavlja za rešitev našega narodnega vprašanja te-le temeljne zahteve.

I.

Zahtevamo ujedinjenje celokupnega našega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov na vsem njegovem etnografskem teritoriju, kjer naš narod danes živi, brez ozira na katerekoli pokrajinske in državne meje, v eno samo edinstveno popolnoma suvereno državo, urejeno po načelih politične in ekonomske demokracije, ki vsebuje v sebi odpravo vseh socialnih in gospodarskih krivic in neenakosti.

II.

Zahtevamo, da bo na bodoči mednarodni mirovni konferenci zastopan naš narod enotno po svojih posebnih odposlancih.

III.

Vsled tega odklanja Narodno Vječe načrt rešitve našega vprašanja, kakršen je podan v avstrijskem cesarskem manifestu z dne 16. oktobra, kakor tudi vsak bodoči predlog, ki bi imel namen rešiti naše narodno vprašanje samo deloma ter mu odvzeti njegov mednarodni značaj.

IV.

Narodno Vječe smatra, da se more samo s sprejetjem teh načel zagotoviti trajen mir med narodi, združenimi v svobodnih državah, in s tem omogočiti zvezo narodov in splošno razoroženje.

V.

Narodno Vječe izjavlja, da se bo po obcih načelih demokracije vsem drugorodnim manjšinam v državi Slovencev, Hrvatov in Srbov zagotovil svobodni razvoj, sosednjim državam v zaledju pa omogočil in zagotovil trgovsko

prometni dohod na morje, toda brez posezanja v naš teritorialno celokupnost in državno suverenost.

Narodno Vječe pozivlja celokupni naš narod ene krvi in jezika, ene duše in enega srca, da se zastavi za uresničenje teh zahtev in načel z ono vdanostjo in samozatajevanjem, ki jih zahteva sedanja usodepolna doba. Združimo se torej vsi v eno veliko nerazdružljivo narodno »kolo«, kateremu je pred očmi samo veliki ideal narodnega ujedinjenja, svobode in neodvisnosti, da se s tem pokažemo vredne velike dobe, v kateri živimo, in velikih nalog, katere smo prevzeli.

V Zagrebu, dne 19. oktobra 1918.

Dr. Anton Korošec,
predsednik.

Dr. Ante Pavelić Svetozar Pribičević
podpredsednika

Italijanski sodrugi in tržaško vprašanje.

Sodrug Pittoni je v delegacijah dne 17. t. m. v imenu italijanske socialno demokratične stranke podal izjavo, ki je bila tudi sprejeta na strankinem shodu z vsemi proti sedemnajstim glasom. Izjava ima približno naslednjo vsebino:

1. Ustanovitev »Zveze narodov«, ki naj izvede splošno razoroženje, predloži vsa mednarodna nasprotstva v razsodbo obligatoričnemu mednarodnemu razsodišču, katero naj napne vso svojo združeno silo proti vsaki državi, ki bi kršila pravice ljudstev in ogrožala svobodo bližnjemu.

2. Odklonjenje vsake gospodarske vojne, obojestransko zavarovanje enakega postopanja vseh držav v prometu in v izmenjavi izdelkov. Mednarodni sporazum glede na varstvo delavcev v zmislu sklepov konference strokovnih delavskih organizacij, ki so se zadnje čase vršile v Bernu in v Leedsu.

3. Nobene aneksije in nobene vojne odškodnine.

4. Mirovni sklepi v Brest-Litovsku in v Bukarešti se razveljavijo.

5. Finska vlada, ki je nastala potom civilne vojne in z oboroženim nasilstvom tuicev, se ne pripozna. Vsemu finskemu ljudstvu se mora dati možnost, da vnoyič svobodno odloči o svoji usodi.

6. Za vse dežele in za vse narode in dele teh narodov, za katere ni določena ali je še sporna njihova bodočnost, mora odločati princip svobodne samoodločbe.

LISTEK.

Vojna posojila starega veka.

Dr. Bernhard Laum (Frankfurt).

Iz zbirke predavanj o »Gospodarski sličnosti starega veka s sedanjostjo«, ki jih je predaval pisatelj v visokošolskih kursih 6. nemške armade.

Politični karakter starih (antičnih) »mestnih držav« ni ugoden za gospodarski razvoj; gospodarsko življenje je v ozkih političnih mejah preveč omejeno. Autarkija — samosebi zadoščenaje — je ideal ekonomije (nauka o gospodarstvu). Šele uničenje starih »mestnih držav« po Filipu Macedonskem in njegovemu sinu Aleksandru Velikem je pripravilo možnost gospodarskega razcveta. S povečanjem trgovine se boljša tudi finančno gospodarstvo. V tem času, v četrtem stoletju pred Kristusom, se je začelo bančno življenje, sploh je bila takrat tehnična stran finančnih potez (operacij) in finančnega gospodarstva najbolj popolna.

Takrat so nastala tudi posojila. Samoobsebi nemevno so se ta razvila iz zelo omejenih začetkov. Iz teh časov imamo neko zelo zanimivo knjigo, pravzaprav učno knjigo za finančnike; kaže nam finančno spretnost in razlaga, kako si more preskrbeti kaka država denar. Tu beremo o Samijskih, ki so hoteli dobiti nekje denar za vojsko; obrnili so se na Špartance, Občin-

ski odbor v Sparti pritrdi. Tudi način, kako da dobe denar, določi takoj; ta je čudno enostaven. Vsi mestni prebivalci, skupno s sužnji in z domačo živino, se posté en dan, in sedaj pa prispeva vsakdo stroške, ki bi mu jih bila napravila jed onega dne, k posojilu. V oni knjigi nam pripoveduje še o večih takih dogodbah; a splošno so bile to izjema. Navadno so uporabljali druge načine. Posebno priljubljena so bila posojila pri velikih premoženjih svetišč (templov). Iz raznih računov Apolonovega svetišča v Delih spoznamo lahko veliko število držav, ki so bile posojale denar. Atene so vzele vsote, ki so jih rabile za peloponeško vojsko (431—404 pr. Kr.) od svetega denarja Palade Atene na gradu in te so znašale v prvih petnajstih letih vojskovanja 44 milijonov mark. Karakter teh posojil je bil le formalen, z velikimi težkočami je plačevalo mesto zelo majhne obresti, meni se, da en in pol odstotka; na kako povračilo se menda sploh ni mislilo. Vsega ne moremo jasno spoznati, ker smo navezani v mnogih delih na poznejše vires.

Neposreden pogled v posojilno tehniko starih držav moremo dobiti pa le iz originalnih virov, posebno iz napisov. Poznalo se je mnogo primer; a kamni, ki so imeli napise, so zelo porušeni. Pred vojsko so dobili slučajno nekaj dobro ohranjenih izvodov, in sicer so jih izkopali pri delih berlinskih muzejev v Miletu. En napis govori o posojilu, ki ga je vzel Milet pri nekem sosednjem mestu. Organizacija tega posojila je zelo poučna; vendar je drugo posojilo v tej zvezi važnejše.

Sličnost s sedanjimi posojili, da nas kar preseneča! Napis nam poroča o sklepu ljudskega zastopstva glede na posojilno akcijo. Način, po katerem dobi država denar, je zelo enostaven in originalen: meščani in meščanke so bili pozvani, podpisavati po 3600 drahem tega posojila; vsakdo je pa lahko plačal, kolikokrat je hotel po 3600 drahem. Podpisovalci naj povejo svoje ime pri občinskem tajniku in ga do gotovega roka vpisejo v podpisovalne listine. Od 3600 drahem se mora 2000 drahem oddati takoj mestnim sprejemalcem, ostanek pa naj se vplača do konca leta. Država dovoljuje podpisovalcem zelo ugodne pogoje. Obrestna mera znaša deset odstotkov, plačuje se mesečno. Dane so bile tudi garancije proti znižanju ali zvišanju plačevanja obresti. — O povrnitvi tega posojila ni tu najbrž govora; država si pripravi s tem rento, ki se ji ne more odvzeti. Koncem napisa je tu lista podpisovalcev.

Milet je dovolil, kot kažejo to tudi druga poročila o posojilih, zelo dobre pogoje. Drugo državne občine so izvrševalc to veliko ostreje. Posebno vidimo to pri prisilnih posojilih. Tako je zahteval Dionysios, sirskaški tiran, kot posojilo vse nekovano zlato in srebro. Da dobe denar za vojsko proti Olinthu, so sklenili Meuljoji, da proda vsakdo svoje sužnje in dá potem izkupiček državi kot posojilo. Vendar so rabili silo le v slučajih najsrajnejše potrebe, mnogokrat so porabljali ta sredstva le tyrani. Prostost oddaje je najlepši kras antične demokracije: vse življenje starega meščana se osredčuje v državi, zanjo se žrtvuje cel: ne da

ki naj se uredi potom demokratičnega plebiscita pod kontrolo zveze narodov.

Nasprotstva, ki bi utegnila nastati vsled plebiscita se izročijo v razsodbo mednarodnemu razsodišču, proti kateremu ni vzklica. Nobenega ozemlja naj ne oddaja ta ali ona država druga drugi, ne da bi interesirano ljudstvo imelo priliko manifestirati svobodno svojo voljo.

7. Socialistična stranka in delavske organizacije v Trstu menijo, da mora Trst ostati popolnoma svoboden pod protektoratom »Zveze narodov« z v resnici demokratično konstitucijo, ustanovljeno na podlagi splošne, enake, direktne in proporcionalne volilne pravice brez razlike spola, kateremu naj se pridružijo okrajni popolnoma ali v velikem delu italijanskih kraljev Istre in Furlanije. Na vsak način naj ljudstvo svobodno določi o svoji bodočnosti.

Izjava kranjskega Narodnega Sveta v Trstu.

Krajni Narodni Svet v Trstu odklanja kakor nenaravno in nesprejemljivo vsako rešitev jugoslovanskega vprašanja, po kateri bi se tudi v bodoče ločili Slovenci od Hrvatov in Srbov, zlasti če se takšna rešitev opravičuje z nedotakljivostjo dežel ogrske krone, ki služi le nasilnemu stremljenju madžarskega naroda po ohranitvi njegovega gospodstva nad nemadžarskimi narodi;

glede Trsta odklanja kakor istotako nenaravno in nesprejemljivo odtrganje tega pristaniškega mesta od njegovega zemljepisnega in gospodarskega zaledja, tembolj ker se takšno odtrganje ne more opravičiti niti po narodni sestavi prebivalstva, ki je mešano, italijansko in slovansko v mestu samem, dočim je pa bližnja in dalnja okolica — že od predmestij naprej — čisto slovenska, tako da bi mogoče spraviti Trsta v državno-teritorialno zvezo z nobenim bližnjim italijanskim ozemljem drugače kakor preko slovenskih tal.

V Trstu, 19. oktobra 1918.

Vojna poročila.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 19. oktobra. Ob zapadni Moravi so naše čete zopet stopile v bojni stik s sovražnikom. Severno Aleksinca so bili srbski napadi zavrnjeni. Dalje vzhodno smo dobili vjetnikov v akciji naskakovanih čet. — Na raznih mestih benečanske gorske fronte živahno poizvedovalno delovanje.

Dunaj, 20. oktobra. Uradno se razglša: Na obeh straneh južne Morave so bili sovražni sunki zavrnjeni. Srbske čete so zasedle Zaječar. V Albaniji so naše čete nadaljevale svoje premikanje brez znatnega sovražnega vplivanja. Na italijanski fronti nobenih posebnih dogodkov.

Boji na zapadni fronti.

Berlin, 19. oktobra. (Uradno.) Med Brügge in Lyso smo zavrnili ponovne sovražne napade ter vrgli sovražne oddelke, ki so se izza zadnjih bojev še držali na vzhodnem bregu Lyse, zopet čez reko nazaj. Vzhodno Lille in Douai je sovražnik sledil našim četam do črte Ascq-Tempeuve-Marquette. Med Le Chateaufem in Oiso je izvršil nasprotnik silovite napade. Prodlr je do Bazuela. Bazuel smo sovražniku z naskokom zopet iztrgali. Pri Assonville so se naše čete tekom noči umaknile. Ob Oisi so se zjalovili sovražni napadi. Ob Aisni je sovražnik nadaljeval svoje napade pri Olizy in Grand Pre ter jih preko Vouziersa razširil na severu do Briquenaya in do Vaudya. Pri Falaise se je ustalil na vzhod-

le življenje zanjo, ampak tudi vse premoženje. Če je pretela kaka vojska, tedaj je pozvala država potom ljudskega zastopstva državljane na prostovoljno prispevanje. Uspeh takih pozivov je bil velik. Prispevali so v denarju, v darovanju orožja in tudi ladje so dajali državi na razpolago. Poznamo mnogo imen atenskih meščanov, ki so žrtvovali za domovino oziroma za rojstno mesto denar; med njimi je Demosthenes. Slavni atenski bankir Pasion je daroval orožje: tisoč ščitov iz lastne delavnice. Prostovoljna oddaja ladij je igrala posebno veliko vlogo pri pripravi na znano sicilsko ekspedicijo (med Peloponeško vojsko, Alkibiades). Te triarhe (trovesljače) so bile zelo drage; kajti niso rabile le pomorščakov in opreme, ampak pomorščake je bilo treba preskrbeti z vsem: denarjem in hrano. Ta prostovoljna dela so bila čisto navadna; tu dobimo celo vtis, da se je razvilo med meščani neko pravilno tekmovanje; kajti le tako si lahko razlagamo očitane govornika Isaje proti nekemu bogatemu Atencu, da je kljub svojim visokim dohodkom dal za državo le 300 drahem.

To, kar dela starodavnost tako veliko in ji zagotavlja večno kulturno vrednost, je razmerje prostega državljanca napram prosti državi; vsak posamezni meščan je razumel, vsakemu je bilo to prirojeno, da sta navezana on in država eden na drugega; zato je bila v vsakem misel, da mora žrtvovati državi v uri potrebe vse, nekako že utelesena. Pa naj sodi moderni svet čez stari svet, kakor že hoče, v tej točki mu ne bo odrekal vzgojevalne vrednosti.

Jus.

nom bregu Aisne. Na obeh straneh Moze je dan mirno potekel.

Berlin, 19. oktobra zvečer. Na Flanderskem in na bojišču med Le Chateaufem in Oiso le manjši spopadi. Severno Laona se je ponesrečil sovražni napad. Severno Bouziersa se je sovražnik ustalil na vzhodnem bregu Aisne.

Berlin, 20. oktobra. (Uradno.) Nadaljujoč premikanje naših čet smo na Flanderskem izpraznili Brügge, Thiel in Kortryk ter se umaknili na zadaj ležečo črto. Pred novimi pozicijami živahni boji. Zvečer je stal sovražnik jugozapadno Sluisa ob belgijsko-holandski meji pri Poeke in Marckeghem. Severnovzhodno Kortryka je prekoračil Lyso. Južno Kortryka je došel do ceste Kortryk-Tournaï in nam je na obeh straneh Douaia sledil do črte Oichies-Marchiennes. Na bojni fronti Le Chateauf-Oise nobenih posebnih dogodkov. Na naši novi črti ob kanalu Sembre-Oise stojimo v bojnem stiku s sovražnikom. V odseku Serre in Souche je izvršil sovražnik močne napade ter je pri St. Germainu potisnil našo črto nekoliko nazaj. Na fronti ob Aisni narašča sovražni pritisk. Nasprotnik se je ustalil na višinah ob vzhodnem bregu Aisne. Na obeh straneh Moze topniški boji. — Na balkanskem bojišču so naše čete odbile srbske napade severno Aleksinca pri Bukovini. Zaječar je prišel v srbsko posest.

Berlin, 20. oktobra zvečer. Ljuti boji vzhodno Kortryka. Na obeh straneh Solesmesa in pri Le Chateauf so se ponesrečili na široki fronti izvršeni močni sovražni napadi. Uspešni delni boji v odseku Serres.

Belgrad v srbskih rokah.

Zeneva, 19. oktobra. V nevtralnem časopisju kroži dva dni francosko poročilo, da so srbske in francoske čete že zasedle Belgrad, kjer so bile navdušeno sprejete od prebivalstva. Francoska konjenica prodira ob Savi proti zapadu. V okolici Valjeva se je pojavila vstaja. Civilno prebivalstvo je zapustilo Zemun.

Nemci zapustili belgijsko obrežje.

Berlin, 20. oktobra. »Germania« javlja iz uradnega vira, da se je pomen belgijskega obrežja kot baza za nemško podmorsko vojno v zadnjem času zelo zmanjšal. Vojaške naprave v Ostende in Zeebrügge so se razdrle ali odpeljale ali pa prepustile sovražniku v nerabnem stanju. Posrečilo se je, da so se vse ladje vrnile v nemška pristanišča.

Velika angleška operacija na morju.

Zeneva, 19. oktobra. Pariška izdaja »New York Herald« napoveduje veliko angleško pomorsko operacijo proti Nemčiji.

Srbsko vojno poročilo.

London, 20. oktobra. Srbsko vojno poročilo javlja: Srbske čete so zavzele Aleksandrovac. Francoska kavalerija s srbsko infanterijo je zasedla Knjaževac in Kraljevo Selo.

Politični pregled.

— **Gospodarska zbornica se poslovi.** Kakor se z Dunaja poroča, je gospodarska zbornica zelo užaljena, ker jo je cesarjev manifest pri pripravah za federalizacijo popolnoma prezrl. Vlada pa da se je morala ozirati na mišljenje socialnih demokratov in Čehov, ki so gospodarski zbornici od nekdanj odločno nasprotni. V nov državni ustroj gospodarska zbornica najbrže ne pride ter je današnja seja gospodarske zbornice po vsej priliki zadnja.

— **Zadržavne uslužbenice.** Parlamentarni pododsek za državne uslužbenice je pretečeni petek razpravljal o predlogi za vštete vojnih let v službena leta. Pododsek je vse predloge odobril. Vlada namerava še tekom oktobra izdati tozadevne odredbe.

— **Manifest jugoslovanskemu narodu.** Jugoslovanski Narodni odbor je v permanenci in nadaljuje svoje razprave. Sej se udeležujejo zastopniki vseh strank iz jugoslovanskih pokrajin. Svoj pristop so prijavi tudi bosenski mohamedanci, ki izjavljajo, da se v polnem obsegu pridružujejo načelom zagrebške marčne deklaracije, v kateri je izraženo načelo brezpogojne narodne samoodločbe in ujedinenja naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov v neodvisni na demokratičnem temelju zasnovani državi. Sklenilo se je, da izda Narodni odbor manifest na jugoslovanski narod. Objavili se bodo tudi drugi sklepi odbora, ki so v zvezi s tem, da vrhovna narodna reprezentanca stori z ozirom na važnost sedanjega političnega položaja odločilne korake za ves narod Slovencev, Hrvatov in Srbov.

— **Hrvati in cesarjev manifest.** Vse hrvatsko časopisje zavzema napram cesarjevemu manifestu odklonilno stališče in izjavlja, da se hoče enostransko reševati narodne probleme, ki se tičejo cele monarhije. Hrvatska se nikakor ne sme ločiti od ostalih Jugoslovancev in Jugoslovani vztrajajo na zahtevi, da se reši njih narodni problem edino in celotno na mednarodnem mirovnem kongresu.

— **Za neodvisnost Ogrske.** V ogrskem državnem zboru se je v petek in soboto nadaljevala debata o izjavi ministrskega predsednika. Poslanec Vajda, Rumun, pravi, da poslej ne bo več nobenega razločka med velikimi in malimi narodi. Naglašja, kako se čutijo Rumuni zadeti, ker se na Ogrskem postopa z njimi kot z narodnostjo, dočim se smatrajo sami za narod. Ako se posreči izvesti Wilsonove točke, bo to za ustanovitvijo krščanstva največji čin zgodovine. Poslanec je nato prebral resolucijo rumunske narodne stranke, ki se med drugim glasi: Po stoletnem trpljenju in bojih pričakuje in zahteva v avstroogrski monarhiji živeči rumunski narod uresničenje nezastaranih pravic samostojnega narodnega življenja. Ministrski predsednik dr. W e k e r l e pravi, da je ogrska država nasproti narodnostim vedno zastopala stališče, da naj bodo deležne enake svobode in enakih državljanških pravic. Stojimo na podlagi Wilsonovih točk za mirovna pogajanja, kar pa ne pomeni, da se bo na mirovni konferenci rešilo narodnostno vprašanje za vsako deželo posebej. Določile se bodo marveč splošne mednarodne smeri in načela, ki se bodo na enak način kakor pri nas uveljavljala tudi v drugih državah. Poslanca Juriga in Popčića ministra neprestano prekinjata z medklici; Madžari jima kličejo zato, da sta veleizdajalca. Ministrski predsednik ugovarja nadalje mnenju, da naj bi o vprašanju ogrskih narodnosti odločili zunanji činitelji. Izjavljajo hočemo politiko sporazuma in dokazati narodnostim najdalekosežnejšo lojalnost. Če se le-ta doslej ni docela izvedla, se bo pa to v bodoče zgodilo v tem večji meri. Govornik odklanja vsa stremljenja, ki so naperjena proti integriteti ogrske države. Na mirovnih pogajanjih moremo imeti samo enega zastopnika, ki bo zastopal nerazdeljeno enotno Ogrsko. Poslanec Ossolinak protestira proti stremljenjem, ki hočejo žrtvovati Reko hrvatsko - jugoslovanskim idejam. Reka ni bila nikoli hrvatska, marveč italijanska in bo taka vedno ostala. Poslanec grof Apponyi je izjavil: Ako bi se povodom mirovnih pogajanj kršila integriteta Ogrske, bi bil trajen mir izključen, kajti ogrski narod se bo tudi proti sili boril za enotnost ogrske države, dokler bo še kak Oger živel. Kar se tiče napovedi samostojnosti Ogrske, je bila pomanjkljiva. V interesu dežele je, da ministrski predsednik v zbornici jasno pove, da gre za samostojnost v vseh panogah državnega življenja, tako v gospodarskih kakor tudi v vojaških in zunanje-političnih zadevah in da kljub gotovim naravnim stikom z drugimi državami ne bo nobenih skupnih organov ne skupnih institucij. Ministrski predsednik dr. W e k e r l e izjavi: Reka je bila tekom mnogostoletne zgodovine corpus separatum, ki je brezpogojno pripadal Ogrski. Proti združitvi Bosne, Hercegovine in Dalmacije s Hrvatsko in Slavonijo načelno nismo ugovarjali, toda glede pripadnosti Reke Ogrski vztrajamo na naših dosedanjih pravicah in seveda prav tako glede političnosti s pozivom, naj ravno v interesu pravne opravičenosti njihovega stališča opuste vsako izjavo, ki bi oteževala sedanji položaj naroda. Ogrski narod mora v zvezi narodov zavzeti dostojno mesto. Govornik predloži znano resolucijo svoje stranke. Predsednik naznani, da je nad 50 poslancev zahtevalo tajno sejo. Tajna seja je trajala do četrta na 3. uro, nakar se je zopet začela javna seja. Prečitali so Karolyjev predlog za upostavo neodvisnosti Ogrske, ki se glasi: Člen I.: Stara neodvisnost Ogrske se upostavi. V bodoče bo vse državne zadeve reševala v zmislu njenih lastnih zakonov in običajev izrecno njena lastna zakonodaja in odgovorna vlada. Člen II.: § XII. zakona iz leta 1867. se razveljavi. Na skupno vlado prenešeni delokrog pripade zopet ogrski vladi. Vse vojne zadeve rešuje honvedni minister, vse finančne zadeve finančni minister. Za reševanje zunanjih zadev se takoj ustanovi ogrsko zunanje ministrstvo. Člen III.: Vlada je dolžna, da nemudoma predloži predloge, ki so potrebni za odstranitev vezi, ki vežejo Ogrsko s kraljevinami in deželami, ki so zastopane v avstrijskem državnem zboru.

— **Francoski glas o ogrskih razmerah.** Ugledno francosko glasilo »Journal des Debats« piše o razmerah na Ogrskem: Grof Karolyi uživa v ententnih deželah mnogo simpatij, pa je ravno tak šovinist kakor grof Tisza. Edina pametna rešitev ogrskega problema je: odpraviti naj se oligarhija, ki vlada od leta 1867., Ogrska pa naj se omeji le na madžarske pokrajine.

— **Finska brez Nemcev.** Iz Stockholma poročajo: Med generalom Goltzem in finskim zu-

najim ministrom je dosežen sporazum. Nemci zapuste Finsko.

— **Pašić v Londonu.** Srbski ministrski predsednik Pašić je došel te dni v London, kjer ga je sprejel angleški ministrski predsednik Lloyd George. Pašičeva pot v London je baje velikega političnega pomena in je v zvezi z ustanovitvijo Velike Srbije.

— **Bulgari za »zvezo balkanskih republik«.** V Bulgariji se je republikansko gibanje že zelo razširilo. Bulgari so prišli do prepričanja, da bo njih dinastija trajen vzrok sovraštva med balkanskimi narodi. Prihajajo na misel, da bi bilo možno ustanoviti »zvezo balkanskih republik«.

— **Mirovna manifestacija italijanske socialistične frakcije.** Socialistična frakcija italijanske zbornice je izdala oklic delavstvu. V oklicu se ugotavlja, da je mir pred vrati ter izjavlja, da bodo osebe in skupine, ki materielno izkoriščajo vojno, storile vse, da preprečijo mir. Delavstvo — pravi oklic — zahteva za vse enake obzire ter vzajemnost dolžnosti in jamstev, da se doseže trajen mir. Wilsonova načela vsebujejo v svojih splošnih točkah podlago za dokončanje vojne. Vlade in stranke se mora torej prisiliti, da pri razgovorih ne zataje iskrenosti. Razvoj mirovne akcije je v znatni meri odvisen od jasnega pogleda in odločnosti delavstva, ki mora pod socialistično zastavo udeležiti vse sile svojih gospodarskih in političnih organizacij, da odstrani ovire mirovnega dela ter onemogoči imperialistična in nasilna stremjenja.

— **Ententa proti mešani komisiji.** Iz Londona se »Corriere della sera« poroča, da se ententa ne more spuščati v to, da bi mešana komisija določila način izpraznitve po Nemcih zasedenega ozemlja. Ententa je mnenja, da bi v taki komisiji delegati Nemčije in Avstrije zavlekli pogajanja. Zato je ena kardinalnih zahtev entente, da ona sama določi pogoje premirij in pogajanj za premirje ter da moraja centralne države brezpogojno in brez ugovora sprejeti te pogoje, sicer da bi prišla ententa končno v položaj, da bi morala zopet pričeti s sovražnostmi pod mnogo bolj neugodnimi pogoji, kakor si jih more izvojevati sedaj.

— **Strankin zbor italijanskih sodrugov v Avstriji.** ki se je imel vršiti 1. in 2. novembra t. l. v Trstu, je vsled nove politične situacije odgoden na nedoločen čas.

Dnevne vesti.

— **»Boljševiki zmagujejo!«** ali »To se boji »Narode boljševikov!« V sobotnem »Slovenskem Narodu« beremo: »Poulični boji v Sofiji. — Budimpešta, 18. oktobra. V Sofiji so se vršili zadnje dni poulični boji. Padlo je kakih 3000 (!??) oseb. Nekako 5000 boljševikov stoji pred mestom.« — Beremo, beremo in čudimo se... Boljševiki, ki so bili pred poldrugim mesecem v »Narodu« še »pred padcem« in kjer se je izvršil slovesno z nekolicokrat »Konec boljševiške vlade«, ti da stoje danes že pred Sofijo...! Da tako neverjetno hitro napredujejo, nismo vedeli, veseli nas pa... — Kdo pa ve, če ne vidi tu »Narode boljševikov« v kakih drugih ljudeh, kot to vidi čisto v Ljubljani? Kdo ve, če niso ti le »boljševiško navdahnjeni?« Kaj če ne »vdirajo v hiše« in jim »na čelu kak Ljenu ali Trocky«? Mogoče ima »Slovenski Narod« le slabo vest?! (V tem slučaju bi pa ne bili radi na mestu »Narodovih« urednikov.) Dvourni vlogo igrajo tu...

— **Odredba o varstvu najemnikov.** Posvetovanja glede odredbe o varstvu najemnikov so bila včeraj zaključena. Najvažnejši sklepi konference so izraženi v ostrih ukrepih proti zahtevam odkupnine za stanovanje od strani najemnikov ali najemniških organov, pa tudi proti visokim cenam za meblovane sobe in stanovanja.

— **Za zvišanje eksistenčnega minimuma.** V poslanski zbornici so stavile vse stranke do vlade predlog, s katerim zahtevajo, da se zviša eksistenčni minimum od 1600 kron na 3600 kron, ne da bi se k temu všteje draginske doklade. To naj bi veljalo tudi za leto 1918.

— **Vojaški dopusti ustavljeni.** Obenem z omejitvijo prometa na železnicah, pričeni z včerajšnjim dnem, so ustavljeni tudi vsi vojaški dopusti. Vojaška uprava je prepovedala za dobo prometne omejitve pošiljati vojaške osebe na dopust.

— **Izstopil je iz Šusteršičeve »Kmetске stranke«** deželni odbornik g. dr. Ivan Zajec.

— **Prodaja vžigalic v Ljubljani.** Naznanjamo, da so šele pretečeni teden vžigalice za Ljubljano došle in je bila včeraj oddaja ljubljanskim trgovcem končana. Vsaka stranka dobi pri vsakem trgovcu, ki prodaja sladkor, vžigalice za najnujnejšo potrebo. Trafikanti dobe koncem prihodnjega tedna, ter bo oddaja do nedelje končana. Trafikante se bo obvestilo, da po iste pošljejo.

— **Razčni in prometne ovire.** Železniških uslužbenec je baje bolnih 40 odstotkov. V tobačni tovarni v Ljubljani se izpreminja število bolnih med 36 do 42 od-

stotkov. — V Rajhenburgu na Štajerskem so pokopali na en dan 17 oseb. — Govori se, da bo na železnicah na različnih progah zaprta vožnja za osebni promet dne 20. t. m.

— **Tudi pristno avstrijsko!** Mariborske šole bi morale biti zaprte ves ta mesec radi španske bolezni. V časopisih je bilo tudi že razglašeno, da se šole zapro 13. t. m. Iz vsega pa ni bilo nič, ker te odredbe ni izdala v to kompetentna oblast.

— **Tatvine v Mariboru.** Trgovcu Karlu Worschetu v Mariboru so ukradli neznanj tatovi za 75.000 kron blaga.

— **Gradec brez plina.** Z današnjim dnem je mesto Gradec brez plina, ker so zaradi pomanjkanja premoga zaprli plinaro do negotove dobe. Ta ukrep je za mesto velikanskega pomena. Mnogi tisoči utrpel s tem težko materialno škodo, ne glede na to, da bo tudi mesto brez luči, kar se bo poznalo osobito zdaj, ko zahteva že nesigurnost osebne varnosti, da so zvečer ceste razsvetljene.

— **Staro pohištvo v vojni poročenim.** Dunajski župan dr. Weiskirchner je izdal oklic do dunajskega prebivalstva, da naj omogoči vojakom, ki se vrnejo iz vojske, družinsko življenje s tem, da jim daruje staro pohištvo in druge domače priprave. Občina pa dá to pohištvo na to »vojnim poročencem« zastonj ali za predvojne cene; občina namerava tudi kupiti staro pohištvo od onih družin, ki bi ga ne dale zastonj. Tu iščejo torej majhnega povračila za one velike rane, ki jih je povzročila vojna ljudem, za katero je pa neumorno agitiral tudi dunajskega mesta župan dr. Weiskirchner.

— **Zastave za otroško perilo.** Glede na veliko pomanjkanje platna za perilo se je odločila dati praška mestna občina znatno množino zastavnega blaga mestnim dobrodušnim zavodom. Da bi se pa moglo kar največje število potrebnih preskrbeti in zavarovati z najnujnejšim pred bližajočo se zimo, pozivljajo Čehi vse gg. hišne posestnike, da naj oddajo, kjer morejo, blago zastav »Češkemu srcu«. Pri nas se pa v tem oziru nihče ne gane? V novo ustanovljeni Iliriji (!?) bi bilo že treba nekaj zavednosti... Še dr. Šusteršiču se je povrnila...?

— **Oproščeni ponarejevalci denarja.** Krovsko porota je oprostila pet ponarejevalcev papirnatih kron, obtoženih zločina ponarejevanja denarja, ker so dokazali, da jih je pripeljala k tiskanju denarja velika beda in pomanjkanje. Za krivega je spoznala le enega soobtoženca zaradi tatvine tiskarskega materiala in ga obsodila na en mesec zapor.

— **Tudi redove že kradejo!** V Berlinu je bilo ukradeno te dni v trgovini draguljev Gudet in sin od doslej neznanih zločincev, ki so vdrli ponoči v takozvano »knežjo dvorano« s pomočjo ventilatorja, za stotisoč mark raznih zlatih redov.

Komunike češkoslovaškega Narodnega odbora.

Praga, 20. oktobra.

O včerajšnji seji Narodnega izbora je bil objavljen naslednji komuniké:

Narodni izbor odobrava sklep predsedništva Češkega Svaza, ki odklanja vsa pogajanja za preuredbo notranjih razmer v Avstro-Ogrski.

NV. z največjo odločnostjo protestira proti najnovejšemu poskusu raztrgati jednoto naroda češko-slovaškega in ogroziti jednoto in nedeljivost čeških dežel.

NV. in z njim vse češko ljudstvo stoji neomajno na stališču, da se češki narod o svoji bodočnosti z Dunajem ne pogaja. Češko vprašanje ni več avstrijsko, ni več vprašanje notranje preuredbe Avstro-Ogrske. Postalo je mednarodno, kakor cela vrsta drugih svetovnih vprašanj, s katerimi bo skupno rešeno. Za nobeno ceno pa se ne more rešiti češko vprašanje brez soglasja in brez sporazuma z onim, mednarodno priznanim delom naroda, ki se nahaja zunaj mej čeških dežel.

NV. smatra, da je njegova dolžnost proglašiti v imenu vsega češkega naroda, da za nas ni druge rešitve, kakor popolna državna samostojnost in neodvisnost češko-slovaške države. NV. zato pred celim svetom odločno protestira proti madžarskemu poskusu natveziti svetu, da naši slovaški bratje nočejo tvoriti narodno in državno celoto z narodom, čegar neodločljiva veja so Slovaki, so trpeli in so zatirani z brezprimernim madžarskim nasiljem, ne morejo svobodno izjaviti, kaj želijo, ako nočejo v ječah razmišljavati o madžarski svobodi in madžarski demokraciji. Z vojaškim pritiskom

izsiljene izjave ne morejo veljati v svetu, ki naj bo zgrajen na temeljih poštene demokracije in popolne svobode vseh narodov, na temelju ljudske volje. Naši slovaški bratje vedo najbolje, kaj pomeni svoboda, ki jim jo ponujajo Madžari, vsaj so poskusili na lastnem telesu, kako izgledaje madžarski narodnostni zakoni in madžarska narodna praksa. Oni vedo, da češki narod ljubi slovaščino kakor svoj materinski jezik. Največja briga češkega ljudstva bo olahčiti slovaškim bratom vse njihove posebne lastnosti, vse, česar k svojemu razvoju potrebujejo, kajti češko ljudstvo veruje, da sta tako bratsko ujedinjenje v skupni državi in medsebojna ljubezen vseh delov naroda najboljšje jamstvo nove velike jezikovne, gospodarske in kulturne bodočnosti vsega našega češko-slovaškega naroda. Češki narod sploh nikdar noče in nikdar ne bode narodnostno in kulturno zatiral drugo narodnost v češkoslovaški državi.

NV. se obrača na ves češkoslovaški narod s pristrčno prošnjo, naj trdno in neomajno vztraja v svojem prepričanju in pri odločni volji vsakega zvestega Čeha ter naj zaupa, da bo Narodni izbor, ki je danes edini legitimirani predstavitelj volje celega češko-slovaškega naroda in vseh njegovih strank storil vse, kar je treba, da dosežemo svoj najvišji cilj, srečno bodočnost svobodnega češko-slovaškega naroda.

Dopisi.

S Save na Gorenjskem. V »Naši moči« z dne 11. oktobra t. l. čitamo, da so se obravnavala naša agitacijska sredstva dne 29. septembra, katerih da se poslužujemo mi proti J. S. Z. na Jesenicah, da so naša agitacijska sredstva nelepa, in tako dalje. Da te Vaše trditve niso na pravem mestu, vam bomo dokazali. Ko je imel dr. Krek zadnji shod na Jesenicah in je na istem sodrug Čobal poudarjal potrebo organizacije, se je dr. Krek izrazil: Ako si bo hotelo delavstvo pridobiti malo več tega papirja, s katerim si bo kolikor toliko pomagalo, bo moralo biti združeno, rečem vam organizirajte se, pa naj bo to pri Petru ali Pavlu. Če ste toraj razumeli njegove besede, zakaj niste tega storili? Navajate, da so se domenili, da bodo nastopali skupno. Kdo so se domenili? Mi namreč nismo nikdar z nikomer govorili o skupnosti s kako drugo organizacijo, posebno ne s tako, ki ni nikdar podala kake iniciative za razredni boj. Da smo odrinili vašega delegata je laž. Mi smo namreč uvideli potrebo, da se postavijo zastopniki, ki bodo obravnavali med tovarno in Konsumnimi društvi glede na dobavo in razdelitev blaga, kar se je tudi uredilo in je to še danes. Če je pa vaš zastopnik obotlen in sedaj opravlja ta posel drugi, vendar mi nismo prvega odrinili. V vašim odborom sploh nismo imeli nikakih zvez. Dokaz za to je pač ta, da je vaš podpredsednik rekel predsedniku naše organizacije, da prej sploh niso bili zmožni kaj storiti, da je sedaj on vzel vso stvar v roke, ter da je on prišel do te ideje, da bi napravili kompromis med organizacijami. Pisali ste nam pismo, na katero ste prejeli odgovor, kakršnega smo vam morali dati. Svetujemo vam eno, namreč: ni lepo, da hočete razdruževati vrste, ki stojijo v organizaciji, ki reže od časa do časa delavstvu večji kos kruha, ki ste ga tudi vi deležni. Če vas ni volja sprejeti predloge, katere smo vam stavili, pa pojdite in sedite na zapeček kakor ste sedeli do sedaj. Nikar pa ne očitajte, da nima naša organizacija ljubezni do delavstva. Pokažite prej, kaj ste za delavstvo storili! Naša organizacija pa je že storila veliko, to ve vsak delavec in delavka in bo še storila, ker je močna, čeprav sedi desetorica na zapečku.

Shodi.

Vabilo na občni zbor konsumnega društva rudarjev v Hrastniku, r. z. z. o. z., ki bo 27. oktobra 1918 ob 3. uri popoldne v zadrudni gostilni v Hrastniku. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo o računih za leto 1917/18. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Sklepanje o čistem dobičku. 5. Volitev enega člana v načelstvo. 6. Volitev treh članov v nadzorstvo. 7. Predlogi in nasveti. Predlogi naj se naznanijo osem dni pred občnim zborom. — Za nadzorstvo: Alojzij Privšek.

Zadnje vesti.

Wilson za avstrijske Slované.

Dunaj, 20. oktobra. V svojem odgovoru na avstro-ogrsko noto se je Wilson popolnoma postavil na stran avstro-ogrskih Slovanov. S tem je avstrijska zvezna država definitivno pokopana. Z evropskega zemljevida izgine velesila, ki je stoletja soddločevala o usodi sveta. Avstro-Ogrske ni več: razpadla je v celo vrsto malih držav, za katere se ne ve, ali ostanejo med seboj še v kaki rahli zvezi, ali pa se konstituirajo kot popolnoma neodvisne države. Zgodí se volja osvobojenih narodov.

Avstro-Ogrska odgovori na Wilsonovo noto.

Dunaj, 21. oktobra. »Morgen« izve, da bo avstro-ogrška vlada že v par dneh odgovorila na Wilsonovo

noto, zlasti ker Wilson ni povedal, pod katerimi pogoji bi bila mirovna pogajanja mogoča.

Galicija se loči od Avstrije.

Dunaj, 20. oktobra. V zmislu izjave, ki so jo reprezentanti Pojskega kluba v dunajski poslanski zbornici podali cesarju v avdijenci dne 12. oktobra se je konstituirala likvidacijska komisija, ki naj izvede ločitev Galicije od avstrijske države.

Zborovanje češkega Narodnega odbora.

Praga, 19. oktobra. Češki Narodni odbor se je sestel danes na plenarno posvetovanje, katerega se udeležujejo vsi češki državni in deželni poslanci. Vojaštvo je pripravljeno.

Madžari so uplivali na cesarjev manifest.

Praga, 20. oktobra. »Narodnim Listom« se poroča z Dunaja: Cesarjev manifest se je pred končno redakcijo predložil ogrskemu ministrskemu predsedniku. Ta je zahteval, da se uvrsti pasus, ki naj izreče varstvo integritete dežel ogrske krone. Ko se tej zahtevi ni takoj ugodilo, je Wekerle izjavil, da Ogrska v takih okolišnih odkloni vsako nadaljnjo preskrbo Avstrije z živili.

Nov cesarski namestnik na Češkem.

Praga, 20. oktobra. »Prager Tagblatt« je izvedel iz baje zanesljivega vira, da cesarski namestnik na Češkem grof Coudenhove v najkrajšem času odstopi. Za njegovega naslednika je določen knez Friderik Lobkovic.

Ukrajinski Narodni zbor.

Lvov, 20. oktobra. Včeraj se je vršilo v Lvovu posvetovanje ukrajinskih državnih in deželnih poslancev iz Galicije in Bukovine, ukrajinskih članov gosposke zbornice in drugih ukrajinskih veljakov. Ustanovil se je ukrajinski Narodni zbor.

Obnovitvena akcija na Goriškem.

Dunaj, 20. oktobra. Načelnik Jugoslovanskega kluba dr. Korešec se je vsled poročil, da bo obnovitvena akcija na Goriškem ustavljena, zglasil pri ministrskem predsedniku ter zahteval pojasnila. Baron Hussarek je izjavil, da so vse tozadavne vesti neresnične. Enako je izjavil tudi minister za javna dela vitez Hermann poslanca Fonu.

Španska bolezen.

Dunaj, 20. oktobra. Z ozirom na to, da je španska bolezen zelo razširjena in da zahteva mnogo žrtev, je deželna zdravstvena komisija sklenila, da ostanejo za nedoločen čas zaprta vsa gledališča in vsa kinematografska podjetja.

Budimpešt, 20. oktobra. Tekom včerajšnjega dneva je vsled španske bolezni umrlo 73 oseb; na novo je zbolelo 1500 oseb. Od 1. oktobra do današnjega dne je umrlo 14 798 oseb.

Iz francoskega parlamenta.

Pariz, 19. oktobra. Francoski parlament se je danes zopet sestel. Dvorana in tribune so bile prenapolnjene. Vsi ministri so bili navzoči. Predsednik Deschanel je otvoril sejo z ogovorom, v katerem je ob viharnem ploskanju omenil, da so Lille, Douai, Ostende in Brügge zopet osvobojeni, ter izrazil upanje, da bo v kratkem zadnji nemški vojak zapustil Francijo, Belgijo in Alzacijo-Loreno. Ministrski predsednik Clémenceau je izvajal: Bitka še traja. Z zmago nam prihaja največje upanje in naša dolžnost je, da to upanje postane dejstvo. Našo pravico moramo primerno zavarovati proti sovražnosti. Ne nameravamo se maščevati za zatiranje v preteklosti. Svoboda je, ki je po naših vojakih porazila tiranstvo. Kar hočemo, to je obnove francoskega narodnega življenja. Osvoboditev Francije naj bo tudi osvoboditev človeštva. — Zbornica je sklenila, da se oba govora razglasita po celi Franciji.

Nemški odgovor Wilsonu.

Berlin, 19. oktobra. Nemški odgovor na Wilsonove zahteve še ni končno ugotovljen. Nota se bo najbrže šele jutri odposlala, ker se še poprej predloži voditeljem državnozbornskih strank in zveznemu svetu. Kakor se sliši, bo nemški odgovor v obliki sicer določen, v stvari pa zelo prijazen.

Berlin, 20. oktobra. Nemški odgovor na Wilsonovo noto se je nekoliko zakasnil in se izroči šele danes popoldne švicarskemu poslaniku, da ga odpošlje v Washington. Ko so se včeraj izvršile še neke izpremembe v besedilu, je nota sedaj končno veljavno izgotovljena. Predložila se je zveznemu svetu in voditeljem parlamentarnih strank v odobrenje. S tem postopanjem naj se ugotovi, da nova nemška nota ni delo nemške vlade, marveč da so temu odgovoru pritrile vse kompetentne instance, zlasti večina državnega zbora, torej tudi večina nemškega ljudstva.

Berlin, 20. oktobra. Nemški odgovor na Wilsonove zahteve se razglasi še le v torek po seji državnega zbora.

Vojna alimír?

Berlin, 19. oktobra. Zastopnik vrhovnega armadnega vodstva je sprejel odposlanstvo nemške frakcije kateremu je izjavil, da armadno vodstvo nikakor ni mnenja, da je Nemčija sedaj prisiljena vojno likvidirati; Nemčija je še vedno v položaju, da nadaljuje vojno, ne da bi jo bilo mogoče poraziti. Nemška fronta ni prebita; nemške armade so neomajne.

Enotna notranja fronta v Nemčiji.

Berlin, 19. oktobra. Časopisje poroča, da sta poslanca Haase in Ledebour prišla k predsedniku Fehrenbachu ter mu izrazila željo neodvisnih socialistov udeležiti se parlamentarnih posvetovanj o odgovoru na Wilsonove zahteve, da tako pokažejo enotno ljudsko voljo za usiljeno obrambo domovine.

Nemški državni zbor.

Berlin, 20. oktobra. Nemški državni zbor je za prihodnji terek sklican na plenarno sejo, na kateri bo državni kanceler podal poročilo o splošnem političnem položaju. Razgovor o kanclerjevi izjavi bo trajal najbrže več dni.

Ameriški senat za nadaljevanje vojne.

London, 20. oktobra. »Daily Mail« poroča iz Washingtona: Senat Zedinjenih držav je soglasno sklenil nadaljevati vojno, dokler Nemčija ne bo prosila za milost.

»Narodni Listy« zopet izhajajo.

Praga, 20. oktobra. »Narodnim Lystom«, ki so bili povodom spomladanskih praških slavnosti ustavljeni se je dovolilo, da smejo zopet izhajati.

Umetnost in književnost.

Iz gledališke pisarne. Danes zvečer ostane gledališče zaprto. — V torek, dne 22. t. m. se ponovi Nušičeva komedija »Svet« za abonement »C«. Vsled bolezni nekaterih članov je morala biti igra »Charleyeva tetka« odložena na sredo zvečer. — Slovensko narodno gledališče išče glasbeno naobraznega gospoda ali gospodično, ki bi bil pripravljen prevzeti mesto opernega suflerja, oziroma suflerke. Reflektanti naj se blagovolijo zglasiti v gledališki pisarni.

»Charleyeva tetka«. Kakor smo že poročali, vprizoru se v sredo, 23. t. m. na vseh večjih odrih dobro znana angleška veseliga »Charleyeva tetka«, katera se je vsled svoje velezabavnosti vzdržala povsod stalno na repertoarju. Vendar pa je treba povdariti, da fina veselost te igre daleč nadkriljuje prosto razposajenost raznih nemških burk. V glavni vlogi navidezne »Charleyeve tetke« nastopi Slovenec Josip Daneš.

Gospodarstvo.

Velik razvoj konsumnega društva v Teplicích. »Náš Rozvoj«, rodbinski list »Osrednje zveze konsumnih društev Avstrije« poroča: Vsa češka milijonska konsumna društva je nadkrililo letos konsumno društvo v Teplicích, koje letošnja blagovna tržba se zrcali v številkah 5,102,128 K. Blagovni promet je večji od onega v minulnem letu za 1,418,376 K, česar še ni doseglo nobeno češko društvo. Enako se je zvišala tudi povprečna tržba vsakega posameznega člana, ki je stopila od 693 K v letu 1917. na 813 K v letu 1918. Članov ima društvo 5536. Delež vsakega člana znaša 50 K; deležno stanje je 295,618 K 71 vin. Reservni fond z letošnjo dotacijo znaša 109,640 K 62 vin. Nenavadno so se zvišale hranilne vloge članov in tvorijo že številko 609,642 K 96 vin; društvo jih je porabilo večinoma za nakup blaga, blagovne zaloge znašajo nad tričetrt milijona kron. Novih hranilnih vlog je letos za skoro 200,000 kron, kar priča o zaupanju članov napram društvu. Čistega prebitka je letos 115,250 K 60 vin. Društvu želimo še nadaljno enak razvoj!

Aprovizacija.

Figovcem se bodo nakazovala moka v torek, dne 22. t. m. ob 9. uri popoldne.

Prodajalci petroleja se vabijo, da nemudoma naznažijo ostarek petroleja, ter takoj predložijo v mestni posvetovalnici vse odrezke petrolejskih kart.

Razno.

Ura, ki gro večno. Nedavno se je razširjalo v časopisih poročila iz Švedske, da so iznašli tam uro, ki gro večno ni katero pogajanje izpreminjanje zračnega in toplotnega pritiska. V časopisu »Prometheus« pravi znani strokovnjak v zgodovini tehnike, P. M. Feldhans, da je ura, ki bi šla večno, že star problem in da je bila ta v minulih časih že tudi izvršena. Leta 1682. je napravil Ivan Joahim Becher iz Steyra na Gorenjem Avstrijskem uro, ki se je premikala samoobsebi; navijala jo je pa voda, ki je kapljala iz strehe in omenjeni mehanik je hotel navijati na ta način vse ure v mestu. Omenjeni Becher je prišel že tudi na misel, napraviti s pomočjo menjanja toplote uro, ki bi šla večno. Znani filozof Leibnitz je zanimal to misel, hotel je pa ipak napraviti uro, ki bi jo pogajal veter. Ta načrt je uresničil leta 1751. francoski urar Le Plat. Leta 1753. se je posluževal mehanik Sarrebourg v Nancyju (Francoska Lotringija) zračnega pritiska za navijanje ur. Za to mu je služila spirala, na koncu zaprta cevka, ki je bila napolnjena deloma z živim srebrom; z zračnim pritiskom se je premikalo živo srebro v cevki in obenem s tem tudi cela spirala, tako da so prenašale nazobčana kolesca premikanja na kolesje, navijajoče ure. Istočasno je iznašel izdelatelj automatov theolog Pirre Jaquet-Droz v Chaut de Fonds poseben navijalen stroj ur, ki je sestojal iz dveh kovinastih paskov, ki sta se razširjala z izpreminjanjem toplote. Okolo leta 1775. so se pojavili tkzv. »perpetuum«, žepne ure, ki so se navijale, če jih je nosil človek s sabo. V teh urah je bil poseben stroj, ki se je premikal, podobno kot mehanizem korakomerov, pri vsakem koraku nosilca te ure. Iznašli uro, ki bi jo ne bilo treba navijati, je bil priljubljen problem vseh tedanjih iznajditeljev in kulmbaški urar Schlipp je prišel leta 1806. na misel, združiti sobne ure z dvema skrinjama in vrati, da bi se navijale obenem z odpiranjem in premikanjem. Leta 1874. je izdeloval Italijan Bernardi ure, združene z neakim perpetuum mobile (telo, ki naj bi se premikalo samo brez kakega notranjega ali zunanega delovanja nani). Tako perpetuum mobile so vzdrževali v neprestanem premikanju z izhlapevanjem etra. V minulih stoletjih so bili samodelujoči stroji kot Becherov in Drozov, sloneči na stroju navijanja s pomočjo spreminjanja toplote, varovani že z državnimi patenti. Gustav Riedel iz Havelberga je dobil leta 1877. državni patent, in leta 1883. je napravil Friedrich vitez Lössl na Dunaju uro, ki se navija s spreminjanjem zračnega pritiska. —c.

Izdajatelj in odgovorni urednik
Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana Franciškanska ul. 6,
registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, itd.

Stereotiplja. — Litografija.

Potrjim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naša dobra soproga, mati, sestra in svakinja, gospa

JOSIPINA TRAMŠEK

soproga železničarja

danes 20. oktobra t. l. ob 6. uri zvečer, po kratki mučni bolezni v 37. letu svoje starosti mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage rajinke se vrši v torek, dne 22. oktobra ob 1/2 2. uri popoldne iz hiše žalosti Zelena jama št. 167 na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 20. oktobra 1918.

Franc Tramšek, soprog — Franc in Dragica, otroka — Rozalija, Frančiška in Marija, sestre, Peregrin Jaklič, svak.